

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

УДК 336.748.1:339.747

Ольхом'як Д.О., студент 2 курсу
Факультету «Економіки і права»,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

В сучасних умовах все більшої актуальності набуває проблема залучення підприємницьких та комерційних структур до вирішення соціальних проблем, підвищення соціальної відповідальності суб'єктів підприємництва. Це пов'язано із розумінням того, що встановлення як головної мети отримання та максимізації прибутку не може забезпечити довгострокового функціонування підприємства. Адже задоволення суспільних інтересів, внесення певного вкладу у вирішення громадських та соціальних проблем в умовах ринкової економіки перестає бути виключно завданням держави. Разом з тим, залучення підприємницьких структур до цієї діяльності потребує впровадження значних перетворень у сучасну правову та господарську систему держави.

Питанням соціального підприємництва в Україні, функціонування механізму соціального бізнесу, аналізу сучасного стану соціальних підприємств в Україні та світі присвячено праці провідних науковців: М. Винницький, Д. Лавін, Д. Макклелланд, Г. Михальченко та інші. Аналіз літератури дозволив дійти висновку, що досі не в повній мірі не досліджено сучасний стан соціального підприємництва саме на території України, проте дуже багато уваги приділяється вивченню соціального бізнесу у країнах Європи та США. Тому метою даної роботи є аналіз та визначення проблем розвитку соціального підприємництва, а також визначення напрямків подальшого розвитку соціального бізнесу в Україні.

Соціальне підприємництво, як і усі види підприємництва – це діяльність суб'єкта на свій страх і ризик, в основному, з метою отримання прибутку [1]. Проте, на відміну від традиційного, воно створюється у тому числі заради вирішення громадських проблем. Недоліків у ринкової економіці України дуже багато, проте органам державного управління не

вистачає фінансових та організаційних можливостей для того, щоб самотійно та централізовано вирішувати весь комплекс соціальних проблеми.

Традиційне підприємництво найчастіше зацікавлене не в подоланні проблем такого роду, а виключно у максимізації власних прибутків. Це обумовлює необхідність розвитку соціального підприємництва в Україні, а діяльність із його стимулювання повинна займати провідне місце у планах стосовно розвитку держави. Соціальне підприємництво спрямовано на те, щоб задовольняти потреби та вирішувати проблеми окремих груп населення [2]. Наприклад, допомагати в працевлаштуванні населення з обмеженими фізичними і психічними можливостями, безробітних, представників груп ризику тощо. Крім того, знаходити шляхи для реформування та розвитку державних послуг.

Сьогодні постійно з'являються нові сфери обслуговування, що залишаються поза увагою звичайного бізнесу через невисоку прибутковість, відсутність належної професійної та кадрової підготовки. Саме такі сфери можуть стати об'єктом уваги для соціальних підприємців, позитивно вплине на вирішення громадських проблем, допоможе розвантажити місцеві бюджети. Враховуючи ситуацію, в якій зараз знаходиться Україна, і її наслідки, соціальне підприємництво стає ще необхіднішим, для того щоб покращити економічний стан в країні, а в перспективі вивести якість та культуру підприємництва на зовсім новий рівень, який відповідає кращим світовим практикам ведення бізнесу.

Важливим є аналіз причин низької результативності попередніх спроб запустити процеси розвитку соціального підприємництва в Україні. Спочатку ідею про соціальне підприємництво намагалися впровадити в Україні американські і британські підприємці та міжнародні громадські організації. Вони проводили різноманітні лекції і семінари, влаштовували конкурси проектів і виділяли кошти на їх фінансування. Проте ці спроби були невдалими з ряду причин [1]:

зазначені лекції і семінари проводили для громадських організацій, які мають навички в організації роботи, але не в отриманні прибутку;

недосвідчені підприємці-початківці, які отримували фінансування за відповідними проектами та грантами, через нестачу досвіду та професійних умінь у сфері ведення бізнесу терпіли банкрутство після перших років своєї діяльності.

фінансування які отримували громадські підприємства не спонукали їх до отримання прибутку, оскільки ці гроші не треба було повертати, тобто, вони не мали достатньої мотивації.

У зв'язку з цим мають бути покращені інструменти та розроблені дієві механізми сприяння розвитку соціального підприємництва в Україні. Для цього передусім, треба провести інформаційну роботу з населенням, котре в подальшому може стати суб'єктом соціальної підприємницької діяльності. Адже ні бізнес, ні влада, ні суспільство не розуміють достатньою мірою переваг, які дає розвиток соціального підприємництва. Перспективи розвитку цього напрямку підприємницької діяльності перш за все повинні вивчати та розробляти наукові установи. Саме заповзятливі люди повинні створювати соціальні підприємства, адже вони мають тягу та хист для цього і можуть досягти запланованих результатів [3].

В свою чергу таким підприємцям мають надавати допомогу професійні організації, асоціації, консультанти-інвестори, які мають професійні знання та досвід започаткування та ефективного управління розвитком соціального підприємництва. Така професійна допомога може здійснюватися на безоплатній основі, наприклад благодійними фондами, що мають свій недоторканий капітал. Вони повинні виступати в ролі професіоналів-консультантів, які не запропонують одноразові тренінги підприємцям-початківцям, а супроводжуватимуть їх упродовж декількох років і забезпечать надійний початок підприємницької діяльності [2].

Основною проблемою в розвитку соціального бізнесу в Україні можна рахувати саме відсутність відповідної освіти у ініціаторів його створення. Справжнім показником того, що соціальне підприємництво закріпилося в Україні, буде момент, коли організації соціальних підприємців будуть об'єднуватися з метою обміну досвідом і впливи на формування сприятливої державної політики. Тому наступний крок у

вирішенні цієї проблеми повинен бути з боку держави, а саме – послаблення контролю над малим та середнім бізнесом.

Спроби законодавчо визначити та затвердити термін «соціальне підприємство» в Україні на даний момент не призвели до очікуваних результатів. Насамперед через відсутність практичного досвіду реалізації соціального підприємництва, а також через низку інших причин, такі законодавчі ініціативи на сьогоднішній день вбачаються передчасними. Перш за все повинна бути достатня кількість соціальних підприємців, які досягнувши згоди, зможуть аргументувати створення відповідного законопроекту. Разом з тим, у 2011 р. із законопроектом щодо соціального підприємництва виступив О. Фельдман [3], проте документ було відхилено ще на стадії його розгляду комітетом з питань податкової політики ВРУ. Прийняття зазначеного законопроекту потенційно обмежувало дії соціальних підприємців, формування прошарку яких ще тільки починається. Крім того, преференції для соціальних підприємств зумовили б зловживання ними з боку як традиційного бізнесу, так і тих, хто їх призначав.

Головний етап розвитку соціального підприємництва – це справа не стільки держави, скільки заповзятливих людей, яким повинні допомогти успішні бізнесмени. Проте не варто забувати про роль й інших факторів впливу, таких як засоби масової інформації, діяльність наукових установ. Розвиток соціального підприємництва в нашій державі є одним з можливих варіантів покращення складної ситуації, що склалась на сьогодні. І хоча силами соціальних підприємців неможливо вирішити усі проблеми, проте можливо знайти хоча б часткове вирішення громадських проблем. Напрямом подальших досліджень має стати розробка організаційних механізмів взаємодії соціального підприємництва та державних соціальних інститутів.

Література

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/436-15>

2. 5 парадоксів соціального підприємництва в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gurt.org.ua/blogs/Василь%20Назарук/1288/bull/>.

3. Смаглій К. Чи потрібен Україні закон про соціальне підприємництво? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://socialbusiness.in.ua/index.php/novyny/v-ukraini/135-chy-potriben-ukraini-zakon-pro-sotsialne-pidpriemnytstvo>

4. Фельдман А. Законопроект «О социальных предприятиях». Официальный сайт Верховной Рады Украины [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46025

Науковий керівник
к.е.н., викладач

О.В. Іваненко

Опубліковано в авторській редакції